

ANATOMIA DUŠI

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЛІТЕРАТУРНИЙ ЧАСОПИС

АНАТОМІА ДУШІ

ВИПУСК №4

Лиман / Кропивницький – 2026

УДК 082(477):821.161.2'06ДНМУ

А 64

**Анатомія душі: літературний часопис / за ред.:
М. В. Єрмолаєвої, Ю. С. Сердюченко. Лиман / Кропивницький:
ДНМУ, 2026. 82 с.**

Редактори: Майя ЄРМОЛАЄВА
Юлія СЕРДЮЧЕНКО

Укладач: Юлія СЕРДЮЧЕНКО

Рецензенти: Наталія БІЛУТА
Оксана ДУДІНА

Літературний часопис «Анатомія душі» започатковано до дня народження Донецького національного медичного університету. У даному журналі зібрано творчі роботи: вірші, оповідання, есе, пісні тощо – викладачів, співробітників, здобувачів освіти та друзів ДНМУ.

Затверджено Вченою радою Донецького національного медичного університету від 28 травня 2026 року, протокол № 8.

ПЕРЕДМОВА

Шановні читачі!

Літературний часопис Донецького національного медичного університету «Анатомія душі» вже вчетверте надає свої сторінки для здобувачів вищої освіти, співробітників і друзів нашого закладу з метою реалізації творчих ідей кожного.

Цей виданок, як і попередні, є результатом праці людей, різних за віком та діяльністю, яких об'єднало поетичне слово.

І кожному з них є що сказати читачеві.

Література завжди була формою самотерапії. А часопис «Анатомія душі» – це спроба зазирнути за лаштунки людського «Я». Ми віримо, що попри свою невідчутність, душа має власну структуру. Вона складається з пам'яті, метафор, болю, надії та нескінченної потреби бути почутою. Відтак, на сторінках альманаху можна знайти різні за своєю тематикою та жанрами творчі роботи.

Разом ми досліджуватимемо, де закінчується біологія і починається диво, як слово стає ліками і чому саме література залишається найкращим дзеркалом нашої внутрішньої природи.

Запрошуємо вас до подорожі сторінками літературного часопису Донецького національного медичного університету «Анатомія душі». Будьте уважними до деталей – саме в них зазвичай ховається найцінніше.

Із повагою – в. о. ректора Донецького національного медичного університету, канд. мед. наук, професорка Майя ЄРМОЛАЄВА.

Зміст

ПОЕЗІЯ

Басенко Софія	
Весна	9
До місяця	9
Гаркавченко Данило	
Любов згоріла вмить і вщент...	11
Гончарова Софія	
Хірургія – це наука...	12
Єрмоменко Юлія	
Вона	13
Жигуліна Діана	
Буття кимось для тебе	15
Зайченко Михайло	
Весна	16
Прокидається весна	16
Ковальчук Юлія	
Фронт і тил (Дві реальності війни)	18
Алфавітний вірш	19
Звичайний великодній тихий ранок...	20
Весна-красна вітає Україну...	21
Два роки вже триває марафон...	22
До Дня Прапора України	23
Іван та Марічка («Тіні забутих предків»)	24
Почитай мені вголос вірші...	25
Кур'ян Людмила	
Я – гурман до слів, а не до їжі...	26
Яке розмаїття кольорів...	26
Вкрав ти мене у мене самої...	27
А пес подібний до кота...	27
Саме життя – це вже є шанс...	28
Шляхів у світі так багато...	28
Малієнко Валерія	
Десятий день лютого...	30
Мітовський Андрій	
Постійність пам'яті (сонет-враження від однойменної картини Сальвадора Далі)	31

Назарко Анастасія	
Деліріум	33
Одержимість	34
Арканум	35
Папушенко Орина	
А я не хочу! І все тут...	36
Україно, моя ти зіркова...	37
Серед шуму й купи пилу...	38
Савицька Марія	
Не вдавай	39
Самойленко Сергій	
По лобовому дощ	41
Самотюк Валерія	
Блеф	43
Яхонтові очі	43
Поговорімо знову про війну	44
Рідний мій дім	45
Сердюченко Юлія	
Ода моїй столиці Всесвіту	46
Про скелетон	47
VII Всеукраїнському форуму військових письменників	48
Поранене місто	49
Хапченкова Дар'я	
Давно нічого не писала	50
Штірліц	
Біль	51
Метаморфоза	52

ПРОЗА. ПУБЛІЦИСТИКА

Гаркавченко Данило	
Ефір	55
Зайченко Михайло	
Казки від Михайлика. Подарунок для мами	59
Козацьке минуле	60
Загадковий сон	61
Хоробре бджоленя	62
Самойленко Олена	
Цикл спогадів «Розмова про Дім»:	64
Есе про неспроможність	
Сердюченко Юлія	
Треба вспіти!	65

Цикл спогадів «Розмова про Дім»:	66
Запах рідного міста	
Лікарі в житті Тараса Шевченка	68
Хапченкова Дар'я	
Роздуми про вік	81

ΠΟΡΕΥΙΑ

Софія Басенко

учасниця Хмельницької творчої молоді та
Хмельницької літературної студії для молоді,
сценаристка театралізованих
просвітницьких заходів

Весна

Мажором озвалася скрипка весни.
Зі щастя в ній зіткано струни.
О вітре-музико, мене ти прости!
Весна грає кращі етюдi.
Вона промениться, і квітне-гуде,
І вся наче вишита сонцем.
Червоним пашіє лице молоде,
Таке світловсміхнено-гостре!
Криштале-прозоросто-струнчастий спів
Я глибоко, вповні вдихаю!
Для людських чуттів уже стільки є слів!
Як це описати – не знаю.

До місяця

Зорецвіт розсипав Ківш
Срібно-синьою імлою.
Місяцю! Спускайся звиш!
Пожартуємо з тобою!

Витинаєш золоті
Ти щоніч балади зорям.

Схоже, серпику, тобі
Сонце на сліпучий сонях?

Любий мій, прошу одного
Наспівай акорда свого!
Тоді голосом твоїм

Вкупі зі своїм земним,
Звуком весноцвітовим
Оспіваю видноколо!

Данило Гаркавченко

здобувач освіти

Полтавського національного педагогічного
університету
імені В. Г. Короленка

*****

Любов згоріла вмить і вщент:
Не дочекалася нового,
Не стала кликати момент
І нам залишила нічого.

Немов свіча в нічну пору,
Все догорала без упину.
І я без тебе в ній горю,
І я без тебе в ній загину.

Та все ж бува один момент,
Який із пам'яті не стерти:
Любов згоріти може вщент,
Але ніколи вже не вмерти.

Софія Гончарова

здобувачка освіти 1 курсу
факультету фармації та стоматології;
призерка Всеукраїнського етапу
конкурсу-захисту наукових робіт
InventorUA 2025 та Genius Olympiad 2025;
учасниця делегації від України на
міжнародній арені конкурсу Genius Olympiad
(м. Рочестер, штат Нью-Йорк) 2025 р.

*****

Хірургія – це наука,
Що врятує вас, без звуку
Ший, фасції вивчає,
Топографії навчає.
Кожен орган має межі,
Їх побачиш без одежі.
М'язи, фасції як знаєш,
то флегмону подолаєш.

Юлія Єрмоєнко

здобувачка освіти 5 курсу медичного
факультету № 1
Донецького національного медичного
університету

Вона

Він носив у долонях світанки,
Щоб для неї осяяти день.
Збирав зорі у тихі серпанки
Та ходив біля неї, як тінь.

Він шукав в її погляді літо,
Усміхався, коли вона йшла.
Та вона мовчазне «не зігріто»
У словах допустити могла.

Будував із надії дороги,
Де удвох можна вічно іти.
Та для неї ті кроки тривоги
Були зайві за власні сліди.

Її серце, мов камінь, мовчало,
Не горіло ні днем, ні вночі.
А його, як вогонь, не згасало,
Освітляло самотні ключі.

Він не чув, як зникає ця відстань,
Як росте між душа́ми стіна.
Бо любов час від часу, як пристань,
Що не кожному да́на вона.

І одного холодного ранку
Тихо двері за нею зійшлись.

Він стояв, наче тінь на світанку,
Де всі мрії повільно злились.

Тільки вітер торкався долоні,
І мовчала порожня весна.
Та любов не живе у полоні,
Як кохання у серці нема.

Діана Жигуліна

активістка,
волонтер Пласту
(Національна скаутська організація України)

*****

Буття кимось для тебе.
Стану твоїм сонцем,
Неабияким метафоричним кольором,
Свічкою,
Що ти запалиш в найтемніший день,
Стану найкращим другом твого діда,
Навчуся грати в шахи, не гірше за твого тата-лікаря,
Приготую тобі борщ, краще за твою маму,
Куплю тобі найцінніше кольє
З усіх шістнадцяти карат,
Я поповню твою бібліотеку,
Стану твоїм світом,
А ти сприймеш
Мене
Як
Наліпку
На своєму
Безглуздому телефоні.
Одягнеш моє кольє,
Сядеш в свій дорогий бентлі,
Поїдеш в найкращий ресторан цього світу,
Станеш неабияким кольором,
Для чийогось сонця.

Михайло Зайченко

учень 5-Б класу
Краматорського ЗЗСО № 12
імені Степана Чубенка

Весна

Прилетіли всі птахи,
Сповістили всіх вони.
Налетіло їх мільйони,
Зайняли усі райони.

Сонце стало припикати,
Стали гнізда будувати.
Радість чутно навкруги,
Рвуться всюди ланцюги.

Той морозної зими
Зачекались всі весни,
Врешті ось вона прийшла –
Як раділа дітвора!

Прокидається весна

Вже весна до нас крокує,
Прилетіли перші пташки.
І промінчик вже пильнує,
Звідки лізуть всі комашки.

Сонце дивиться згори,
На ліси, степи і гори,
Де колись були сніги,
А тепер пусті простори.

Десь летить пихата бджілка,
Пророста мала стеблина.
Це росте яскрава квітка,
Хоча поруч тут стежина.

Назва в неї дуже горда,
Крокус – люди її кличуть.
Не пройдуть, коли побачать,
Не зірвуть, бо може згинуть.

Кольори дуже яскраві:
Жовті, сині і біляві.
Тішитись бажаю я,
Чую аромат життя.

Рвати я його не буду!
Краще, я сфотографую.
І залишиться світлина,
Яку потім надрукую.

Я люблю свою країну!
Тут весна дуже барвиста,
Кличуть її Україна,
Вона люба й голосиста.

Юлія Ковальчук

членкиня міського творчого клубу
«Джерела душі» (Кам'янець-Подільський);
авторка власної збірки віршів
«На крилах поезії»;
героїня документального фільму
«Подолання», знятого Хмельницькою ОДТРК
«Поділля – центр»

Фронт і тил (Дві реальності війни)

Війна ножем безжально розділила
Країну на частини: фронт і тил:
В тилу спокійно, та ростуть могили,
А фронт б'є ката – не жаліє сил.

Буває, що у тилу певній точці
Зійдуться дві реальності війни:
Йде дівчинка у вишитій сорочці,
А поруч сльози, біль, пітьма труни.

Хтось поспішає у буденних справах,
Цілюються закохані в парку,
А поруч смерть свою печатку ставить
Вдові на серце – чорну і гірку.

Сміється в щасті й ніжності дитина,
Що в люблячій родині вироста,
А поруч теж згорьована, невинна
Дитина, що довіку сирота.

На фронт і тил Україну розділила
Війна важким скривавленим ножем

І ми щоденно дякуєм уклінно
Всім тим, хто наше небо береже.

Хоч плач війни і тилу досягає
І не злічити горя і могил,
Ми вірим: ЗСУ оберігає,
Щоб фронту не було, де зараз тил.

Алфавітний вірш

А пам'ятаєш, як зустрілись вперше:
Буяло літо різнобарв'ям трав
Всевишній, що на небі долі вершить,
Гадали ми, любов навік послав.

Гатунок у кохання був найвищий:
Дивились в очі, сповнені тепла
Енергія сягала до горища,
Єдина доля нам на двох була.

Жага нестримна доторків й цілунків –
Закрило нам кохання цілий світ.
Ич, скільки було пестощів, дарунків
І вічний наш закоханий політ.

Їден у мене ти, а я – у тебе,
Й ніхто й ніколи не розділить нас:
Кохати одне одного – потреба,
Любити – то бажання повсякчас.

Минали дні і ночі, як хвилини,
Нам солодко і радісно було:

Одна на двох любов й життя єдине...
Проте, було кохання і пройшло.

Розвіялось, мов попелом за вітром,
Скінчилось, наче літо гомінке.
Тьмяніє почуттів палких палітра
У кожного трапляється таке.

Феєрія нестримного кохання
Хоча недовго, а таки була.
Цвіт лілій й твоя усмішка остання –
Чомусь я це у серці зберегла.

Шаленство те залишиться навіки
Щасливим теплим спогадом душі.
Юнацькі долі що злились, мов ріки...
Я присвячу їм вірші і вірші!

*****

Звичайний великодній тихий ранок:
Десь чується церковний піснеспів,
Зі служби ждуть удома на сніданок
Хтось мам і тат, хтось – доньок і синів.

Все навкруги наповнене весною,
Періодично чути дятла стук,
Що є для міста, звісно, дивиною...
У святі цім єднання душ і рук.

Завершення освячення вінчає,
Несуть додому всі смачну красу,
При розговінні кожен віру чає,
Та ми безмежно вдячні ЗСУ.

За цей прекрасний великодній ранок,
За паску і свячене на столі,
За кожен подарований світанок
І день, прожитий нами на Землі.

За те, що все навколо урочисто,
За те, що дітям сняться ніжні сни.
І зустрічає наше рідне місто
Це свято в мирі посеред війни.

Нехай обереже вас Божа Ласка
І Перемога нам зійде з небес,
Хай і в окопах паска і ковбаска...
Христос Воскрес! Воістину воскрес!

*****

Весна-красна вітає Україну
І ллє із неба знов дощі тепла.
Цвітінням прикрашаючи руїну,
Вона День Мами в дар нам принесла.

Бо Мама – найдорожча і єдина,
Ласкава, рідна – в кожного своя,
А спільна наша Ненька – Україна,
Що й у війну красою нам сія.

У день цей хай відчує кожна мама
Тепло дитячих люблячих сердець,
А Україні, наче телеграма,
Прилине звістка, що війні кінець.

Хай в ніжності купаються матусі
І щастя їх не знає берегів,
А Україні – не спинятись в русі
Й змести скоріше клятих ворогів.

І віра нас об'єднує єдина:
Нехай піде в пільму війна-ясир,
І зацвіте весною Україна,
І матерям, і дітям буде МИР.

А поки, прикрашаючи руїну,
Що у цвітінні менше, все ж сумна,
Вітає кожну маму і Вкраїну
З днем матері сама Весна-красна!

*****

Два роки вже триває марафон
Не лиш телевізійний, а щоденний:
В дітей, дорослих мрія не «Айфон»,
А довгожданий мир благословенний.

Цей марафон із горя і смертей,
Із прапорів із чорними стрічками.
Хтось в ньому загубив своїх дітей
Є й діти, що лишились тата й мами.

Ми молимося не до святих ікон
А тим, хто не зімкне вночі повіки,
Щоб зберігати спокій наш і сон
Це – наші вої – Слава їм навіки!

Їм завдяки скінчиться марафон,
Лякати сирен мине потреба.
Вони повернуть людям мирний сон
І чисте сяйво лагідного неба!

До Дня Прапора України

Безкрає небо, золото пшениці –
Прекрасний, кимось створений пейзаж,
Та, придивившись, скажуть українці:
«Це ж символ України – прапор наш!»

Із гордістю несе його Вкраїна
Крізь спокій миру і вогонь війни,
Він – в тихому тилу і де руїна,
Під ним херсонські зріють кавуни.

Де він, там українські вільні землі,
Там захист для людей, відносний мир,
Не зможуть з ним ті зайди, що у крémлі
Забрати Україну у ясир.

Він зустрічає воїнів з полону
І проводжає у останню путь,
Він має фарбу ще чорно-червону –
В ній волі та нескореності суть.

Сьогодні ж в Україні-Неньки свято
Із радістю й сльозами на очах.
Лютує ворог, біситься проклятий,
А ми шануєм нашу гордість – стяг.

Хай майорить від гір-Карпат до Криму
Жовто-блакитне волі полотно
І доторкнеться лагідно, незримо,
Тих, хто в Небеснім Царстві вже давно

І тих, кому стелилася дорога
Допіру із війни на небеса...
Хай якнайшвидше буде Перемога
І України розцвіте краса!

**Іван та Марічка
(«Тіні забутих предків»)**

Вона його з дитинства покохала,
Хоч ворогами сім'ї їх були,
Співанки ніжним голосом співала,
За Черемош-рікою роки йшли.

Дорослішало з ними і кохання,
Що у серцях палало все ясніш:
Попри плітки й родин ворогування,
Вони любили все міцніш, ніжніш.

Але життя лихе, несправедливе:
Його нужда у найми повела,
Вона ж у мріях про любов щасливих
Коханого Івана все ждала.

Та розплелась в косі та в долі стрічка:
Не дочекавшись милого, на жаль,
У повені загинула Марічка,
Залишивши Івану сум-печаль.

Він цю любов проніс в собі до смерті
І образом Марічки дорожив,
Мов мавка, у життєвій круговерті
Ввижалась, хоч з нелюбою він жив.

Палагна – хоч багата, та невірна,
І поряд з нею серце не співа:
Душа коханню першому покірна
І лиш про Неї спогадом жива.

Несе потоки вдаль Черемош-річка,
Та ходить-бродить спогад між людьми,
Як покохали тут Іван й Марічка,
Навічно покохали ще дітьми.

*****

Почитай мені вголос вірші,
Щоб тепліше стало на серці,
Щоби зникли думки найгірші
І розбились, мов лід чи скельце.

Почитай мені вголос прозу
Про людей, про життя й кохання,
Щоби висохли серця сльози
Й щирий сміх замінив зітхання.

Прочитай мені вголос казку,
Епопею, роман, поему,
І під голосу тиху ласку
В тембрі я розчинюсь твоєму.

Творів тих оживуть герої,
Помандруємо ми світами,
Голос твій, мов води живої,
Дасть рядкам, що лягли між нами.

І запросять нас персонажі,
Хто у хижі, а хто в палати...
Поки ніч за вікном не ляже,
Будеш вголос мені читати.

Світить місяць... Згорнули книжку...
Час і снами насолодитись,
Що крадуться вже тишком-нишком,
Щоб прочитаному наснитись.

Людмила Кур'ян

авторка шести поетичних, співавторка 46,
редакторка 10 колективних збірок.

Членкиня ТО «Ліра».

Дипломантка й переможниця міських,
обласних і міжнародних конкурсів поезії.

Героїня документального фільму
«Подолання», знятого Хмельницькою ОДТРК
«Поділля – центр»

*****

Я – гурман до слів, а не до їжі,
Плетенка зі слів творить дива.
Літери у словниковій діжі
Я мішу і з них ліплю слова.
Випікаю слово дорум'яна,
Лиш дивлюсь, щоб бік не пригорів.
Від хмільних слів я буваю п'яна,
Особливо – від любовних слів.
Слова смак мені не набридає,
Він у серці викликає спів.
В душу, ніби в хлібничку, складаю
Тістечка та короваї слів.

*****

Яке різномаїття кольорів,
І витонченість форм, і точність ліній!..
Не малював художник, а творив
Під настрій чорний, білий, жовтий, синій.
Він радощі червоним передав,
Надії – і рожевим, і блакитним,

Тривозі він чорнильний колір дав,
А сенс життя – в зеленім, колоритнім.
Відтінків у картинах – не злічить,
Тут виписані влучно світлотіні,
І можна в цім живописі спочити,
Або натхненням сповнитись людині.
Всі почуття – на полотні митця,
Розвитий тут його клубочок нервів, –
Й сміються, й плачуть глядачів серця
Із чуйним серцем автора шедеврів!

*****

Вкрав мене ти у мене самої,
Й помінялася доля моя, –
Об'єднались в одне ми з тобою
Під загальним іменням «сім'я».
А тебе я украла у тебе,
В нас віднині – тотожні думки,
І для щастя обом лише треба:
Серце – з серцем, рука – до руки...

*****

А пес подібний до кота,
А кіт подібний до людини, –
Є в них енергія ота,
Що кров ганяє по судинах.
У всіх істот подібність є,
І навіть схожість є в обличчі,
Хоча ведуть життя своє:
Хто днем ясним, хто в темін, ніччю.
У всіх – одна єдина суть:
Усі живі, з молекул зшиті,

Смертям наперекір живуть
І хочуть безкінечно жити!

*****

Саме життя – це вже є шанс
Для карколомних звершень.
Поринь у данс чи в преферанс,
Переможи й будь першим.
Ти не чекай, а крок зроби,
Та лиш розумний, звісно,
В бутті, щоб кожної доби
Від дії було тісно.
Вирощуй творчості зерно,
І щедрим урожаєм
Тобі, як сплодиться, воно
Прислужиться навзаєм.
Роби добро, радій життю,
Скасуй хандрю імлисту,
Тоді смачну святу кутю
І в будень будеш їсти!

*****

Шляхів у світі так багато,
І в кожного із нас свій,
Ми маємо його здолати,
Розкручуючи, мов сувій.
В нас до життя свої вимоги,
Воно ж нас любить без гріхів, –
І як нам вибрати дорогу,
Єдину серед всіх шляхів?..
Складна у наших доль мережка,
Плетіння спосіб – вибирай.

Хай нас веде хоч бита стежка,
Та тільки щоб у щастя край!

Валерія Малієнко

чуттєва поетеса з Поділля,
авторка антології поетів
Хмельниччини

*****

Десятий день лютого...
Я бачу налякані очі.
Очі жаху.
Почувши вибух,
Моє серце ніби зупинилось
І не видавало ані руху.
Відчуття, що це кінець.
Мрії, батьки, друзі.
Їх більше немає?
Я просто біжу.
Оговтуюся від усього,
Що почули мої вуха.
Бачу тата, радості немає меж.
Тато спокійний.
Я розумію чому.
Чому ж немає страху?
Він бачив багато...
Він звик...
Цей вибух для нього ніщо?
Ні! Біль. Ненависть. Злість.
Ні! Віра. Перемога. Мир.

Андрій Мітовський

доктор філософії з історії, науковець, поет,
прозаїк, драматург, головний редактор
самвидавного альманаху «Лісова Пісня».
Публікувався в журналі «Склянка Часу»,
альманахах «Лісова Пісня», «Скіфія»

Постійність пам'яті (сонет-враження від однойменної картини Сальвадора Далі)

Порожній берег в надвечірній млі,
Скелястий мис і моря пелена,
Нас манить загадкова сторона
На полотні великого Далі.

Він в сон поринув просто на землі,
Над ним олива висохла сумна –
Античних знань забутих таїна,
А поруч – мурашиний смертний тлін.

Розтанули годинники м'які,
Спинивши час лінійний і стрімкий,
Відносність, ніби човен, нас несе.

Напевно, так влаштований цей світ,
Казав про те ще мудрий Геракліт:
«Усе тече і змінюється все!»

Картина Сальвадора Далі «Постійність пам'яті»
до сонета Андрія Мітовського
(зображення взято з інтернету)

Анастасія Назарко

здобувачка освіти 2 курсу медичного
факультету № 2
Донецького національного медичного
університету

Деліріум

На ясенівому столі давно лежить тіло
М'ясо відстає від кісток
А трупні черви б'ються за нагоду поживитися
Шкіра висить шматками
І зелені плями ніби розтікаються по венах
Ти сидиш поруч та обідаєш стейком із легкою прожаркою
Цікаво звідки ти взяв це м'ясо
Ти приглядаєшся до такого бажаного тобі раніше тіла
Що зараз спокійно лежить поруч
А от я не розумію чому ти не бачиш
Що я стою позаду
І чому взагалі ось ця трупна ідилія так схожа на мене
Але все ж щось нас відрізняє
У тієї дівчини немає голови
Хоча ні ось і голова
Моя голова
Поруч біля тебе на землі
Ти поставив на неї свічку як це мило
Ти ставиш два бокали із вином
Ти не забув що сьогодні наша річниця
Твій сміх такий дзвінкий
Постривай не йди від мене
Навіщо тобі сірники
Навіщо так багато бензину

Я так красиво горю
Тепер уже не морально
Фізично

Одержимість

Це був щасливий будинок,
Де розкладаються десятки тіл,
Під тоннами злощасних пилинок
Ховається їхня гниль.

Кожна його коханка
Навіки разом із ним.
Чутно там кожен ранок
Шалено-безумний сміх.

Рідні трупні черви
Повзали по спині;
Здавали останні нерви,
Поволі він шаленів.

Оголене жіноче тіло
Лежало на його столі.
Те тіло щось таки їло,
І певно, то був він.

Страшенно-безумний погляд
Вишукував нову жертву.
Він говорив, що це догляд
Й різав голови, поки темно.

Склад таких сувенірів
Беріг біля ліжка пильно,
Порізи на його шкірі
Здавали божевільного.

Зрештою по обіді,
Взявши до рук кинджал,
Залишить слід на шиї
В присутності мертвих дам.

Усмішка кроваво сочиться,
Ллється із крові фонтан,
Щасливий дім загориться
І він залишиться там.

Арканум

У сьайві місяця оракул вкаже шлях.
Ті темні очі зрять у мою душу.
Заглянь у темноту, заглянь,
І вилікуй мою німу безумність.

Де Немезида, що судить богом дана?
Де мати світу? Що нас породило?
Чомусь в душі одна лише п'ятьма,
А в серці Мориган царює вельми вміло.

Заглянь у темну пустош й не тікай,
Там є містечко вкрай чарівне й миле.
Зганяй темних богів в собі, зганяй,
Допоки вони вщент тебе не вбили.

У сьайві місяця оракул вкаже шлях.
Тож йди по ньому, поки не розбили.
Тікай від цього Всесвіту, скоріш тікай,
Допоки сьайво істини ще не згубили.

Орина Папушенко

здобувачка освіти 6 курсу медичного
факультету № 1
Донецького національного медичного
університету.
Двічі переселенка

*****

А я не хочу! І все тут!
Не хочу! Не буду! Зась!
Вам треба? Робіть без мене!
Я вам Дедалом здалась?
Ні! Не просіть сьогодні!
Й завтра теж не просіть!
Ваші «прохання» нескромні –
Руку по лікоть вкусить.
Пробачте, та все ж таки бачу.
Не повилазило ще!
Хай змініте ви подачу –
Чи землю те все здригне?
Я проти. За Вас не буду
Стояти, сидіть, лежать.
Ми топчемо купу бруду,
Поки ваші кишені бряжчать.
О, дякую, це мені?
За що? Просто так? За очі?
Ви бачите в них вогні?
Чарують, мов зоряні ночі?
Що кажете? Треба вже завтра
Бути в іншому місті?
Що-що? О п'ятій ранку
Зібратись, всі виспані й чисті?

О-о-о, це дуже важливо?
Без мене зовсім ніяк?
Звучить достобіса фальшиво.
Тож зробимо ми отак:
Ви складете на ніч програму,
Я перевірю онлайн,
Зробимо по телеграму
О пів на п'яту дедлайн!
Не зможете? Я у Вас вірю!
Ви ліпші за мене в рази.
Звільняйте мене, мої милі,
Бо вже підвели терези.
Сьогодні остання крапля
Впала у чарку змін.
Буду тепер я, мов чапля,
А не як загнаний кінь!

*****

Україно, моя ти зіркова!
В небі твоєму – зорі ясні.
Будь весела і завжди здорова!
Хай лунають про радість пісні.

На околиці стрінеш поета,
Та й у центрі ти знайдеш митця.
Ще немає у тебе портрета,
Бо й за межами маєш жильця.

У тобі так багато надії,
Бо ніколи не кидала нас.
У тобі зосереджені мрії,
Не зруйнує які навіть час.

Ми від діда і прадіда знаєм
Про тяжкії минулі літа.

Не журімось, на свята гуляєм!
Україну не зломить біда!

*****

Серед шуму й купи пилу,
Серед бруду й свисту куль
Поспішає він до тилу,
Тіло валить, сили – нуль.
На собі несе він брата,
В рані запеклася кров,
Така доля у солдата:
Втрать життя – врятуй любов.
Вже без страху робить кроки,
З-під одежі тече піт.
З миром він по різні боки,
Та шукає його слід.
Знає вже, що скоро згине,
Хід історій не змінить,
Але серце в нього рине
Землю рідну боронить!
Так військові захищали
Любий край від ворогів.
Про них всі у світі знали
По обидва з берегів.

Марія Савицька

здобувачка освіти 4 курсу медичного
факультету № 1
Донецького національного медичного
університету

Не вдавай

Пам'ятаєш, які ми на дотик?
Як колючі і злі дикобрази.
Сподіваюсь, ти будеш не проти,
Щоб відкинуть минулі образи.

Пам'ятаєш, яка я з тобою?
В відчуття, як у воду, порину.
Я пірнаю туди з головою,
Але дно відчайдушно покину.

Чи ти знала, вразливість – це сила?
Вміння вчасно сказати як є:
Як ростимуть з надій нові крила,
Як щемитиме серце твоє.

Не вдягай ці предивні маски,
Щоб лице назавжди зберегти.
Не шукай, де не варто, підказки,
Бо лиш в щирості шлях до краси.

Не три сльози, маленька дитино!
Хай повільно летять на підлогу.
Ти-бо знаєш, що звешся «людина»
Й не подібна безстрашному богу?

Не кори себе також, старечо,
За помилки та власні чуття.

Тобі буде усе ж більш доречно
Десь під грудьми відчути биття.

Не вважай, що незламність – це зброя.
Перемогу здобудеш тоді,
Як не мнитимеш з себе героя,
А з собою лиш будеш на «ти».

Потримай мою руку. Як дотик?
Вона трохи від страху тремтить.
Сподіваюсь, ти будеш не проти,
Як вразливою стану на мить.

Сергій Самойленко

приватний підприємець,
автор пісень

По лобовому дощ

В машині плаче блюз,
Навколо сірий світ.
Я, може, повернусь,
Коли відтане лід.
І, може, я не той,
Хто бачить наперед.
Туман за горизонт,
Майбутнє – силует.

Приспів:

По лобовому дощ,
І тільки датчик дощу
Знає, як діяти.
А я всліпу лечу,
І в голові туман.
Кругом армагедон,
В ефірі плаче блюз
З думками в унісон.

Останнім часом світ
Нагадує колапс.
Це гумор вищих сил
Або великий план,

Коли навколо крах
І все іде по швах,
Важливі речі просто
Відкидають шлак.

Приспів:

По лобовому дощ,
І тільки датчик дощу
Знає, як діяти.
А я всліпу лечу,
І в голові туман.
Кругом армагедон,
В ефірі плаче блюз
З думками в унісон.

Валерія Самотюк

здобувачка освіти 2 курсу факультету
фармації та стоматології
Донецького національного медичного
університету

Блеф

Не пам'ятаю іншого життя,
Стирала пам'ять чудеса.
Не вірю, що блефую я,
Та у це вірять небеса.

Коли зненавидів весь світ,
Від віри в них лишився гріх,
Тоді я стер свій заповіт,
І Бог промовив: «Ти знеміг».

Яхонтові очі

Лице ось це німе й примарне...
Я був би справді ницим й марним,
Згадавши хибну ту годину,
Як гризла тінь мене, людину.
Пустими ядрами, яхонтами-очима.

Були сапфіри-очі повні,
Можливо, лик той лише зовній,
Не знаю всіх тіней я глибини,

І думку темно-праведну кромішну
Того, що криється в сліду вини.

Поговорімо знову про війну

Поговорімо знову про війну,
Про те, як серце вже не раз стискалось.
Про день той страху, в мороку й вогню,
Що в пам'яті навіки вкарбувалось.

Як у дитинстві, в ті лихі роки,
Ракети під вікном у нас літали.
Так і тепер – не сон, це навпаки,
Повірити не можу в ці реалії.

Поговорімо знову про війну.
У літню спеку – мені було лиш сім,
Тікати довелось крізь вогняну стіну
Майбутнього, щоб збереглася тінь.

Згодом п'ятнадцять було мені.
Сама не вірю – вийшло ж так.
У трагічному неначе сні,
Моє місто стиснув мертвий мрак.

Поговорімо знову про війну,
Про те, як мить історії пропала.
Лиш спогади лишились у тумані,
А це життя найкращого чекало.
Та перегони нескінченних бід:
Той переміг, у кого не попало.

Зі страхом стали ми на ступінь,
І горе бродить вулицями всюди,
Де в небі сірім, в мареві золи,
Застигли крики, мов тугі вузли.

І навіть смерть проводить бліц,
Стираючи тіні заснулих лиць.

Рідний мій дім

Мій рідний дім, палаючий Донбас,
Я пам'ятаю всю твою величність.
У день, коли ти зустрічав так нас
У справжньому, живім своїм обличчі.

Все, що лишилось – тінь в очах чужих,
Де попіл не осідав роками.
І кожен склад лягає, наче штик,
Між нами і минулими часами.

Ми будуєм життя з розбитих снів,
Де терикони сплять у золоті заграви,
Та тиша – мова найміцніших слів,
В ній звучить прощальна наша справа.

Я буду пам'ятати. Не в словах – в деталях:
У номерах автівок, що мигтять щодня,
У дзвоні тих ключів від дому,
Де більше не ступить моя ступня.

Ти будеш там – у цифрі і в металі,
Із пам'яті нічим не видалить,
Бо це усе, що нам від тебе зосталось...
Та цього досить, щоб повік любить.

Юлія Сердюченко

уповноважена особа Донецького
національного медичного університету із
захисту державної мови

Ода моїй столиці Всесвіту

На карті є місто святе і стальне,
Комфортне, красиве, таке запашне,
В степу оселилося біля Торця,
В обіймах полину, шавлій, ясенця.

Ім'я Краматорськ має диво сеє,
Такого, як наше, не знайдеш ніде.
Три парки, проспекти, алеї, яри,
І площа велика й палаци які!

Це місто надій, сподівань і весни,
Красивих муралів, людей й ковили,
Заводів, металу та духу землі,
Просторів, енергій і рідних домів.

Світанки стрічати між гір крейдяних,
Вдихати пахтіння рослин степових
Крізь звуки залізні станків і цехів –
Це дух краматорський з далеких часів.

Мій Всесвіт, мій Дім – це опора міцна,
Незламність, примхливість, любов неземна!

Технічність і точність – ознака твоя.
Й тебе прославляють значні імена:

Чубенко Степан, Афанасьєв Дмитро,
Литвинов Іван, Вишебаба Павло,
Іван Базилевський, Гутиря Славко,
І Биков-актор, Печериця Сашко.

Гартує тебе, наче сталь, вир подій,
Не зрушить гартований твій супокій,
Бо щастям наповнений, силою мрій.
Живи, Краматорську, на радість нам всім!

Про скелетон

Коли до Європи все ж дійде війна,
Й росія не чутиме ваші слова,
І кожну копійку вас змусить віддати
Життями й свободою – не ждіть благодать.

А поки танцюйте під гроші москви,
Чоломкайтесь з ними й вертайте до гри.
«Підтримку» ми вашу відчули сповна,
Та вам не стишити гучні імена!

Що знати про гідність за гроші кремля,
Коли пропаганда ваш взір захмеля?
Та совість і біль не програєш в лото.
Кривавим задався цей ваш скейлетон.

VII Всеукраїнському форуму військових письменників

Цей Форум був Світлом посеред пільми:
Це зустрічі теплі й обійми ясні.
Військові, поети, митці, автори,
Розмови, дискусії й запах весни.

І заходи пам'яті наших бійців,
Поради й прохання від мам і знавців:
Без плачу, стогнання, печалі й жалю,
Лиш гордість, пошана, бо стали на прю.

Військові письменники і діячі
Ділилися творчістю, як сіячі,
Увагою, радістю й ніжним теплом,
Піснями і віршами, щирим добром.

Ця зустріч наповнена світлом надій,
Життям і наснагою цих поколінь,
Енергія мужності з нами була,
І я серед кращих неначе цвіла.

Я вдячна за зустрічі, радість, тепло,
За слово про Дім мій, що відгук знайшло,
Насиченість днів серед рідних людей,
Військових, митців із усіх областей.

Усім, хто доклався до дійства цього,
Низький вам уклін і добра усього!
Привіт із Донеччини вам надсилаю,
Сумую та фото на згадку гортаю.

Поранене місто

Ти знову поранений хижим іклом,
У серце поцілили й кожне вікно;
Посічене місто, дерева в огні –
Життя, коли поруч сусід-перегній.

Де кожного дня небезпека на варті,
Шахеди, ракети, прильоти безжальні.
Та смерть все чатує і дихає в ніс,
Вишукує жертву цей антогоніст.

А в місті весна й аромат запашний
На фоні руїн має присмак гіркий.
Не йметься русні, хоче в крові втопить
Мій Світ Краматорський, згубить й задушить.

Плекаю надію та віри нема.
І Бог нас не чує, покинув бідах,
Лишив на поталу сатрапу презлому,
Що топить в біді нас усіх за незгоду.

Святий і стражденний мій Дім, наче ринг,
У муках живе через пошесть «тварин»,
І знову він став епіцентром подій
В циклічній історії наших країн.

Дар'я Хапченкова

доктор філософії, доцентка,
завідувачка кафедри педіатрії, неонатології
та дитячих інфекцій
Донецького національного медичного
університету

*****

Давно нічого не писала.
Чи то натхнення не було,
Чи вигорання вже настало
Та й викладання загуло.
Життєвих гойдалок не хочу!
Вкрай важко. Все. Вже на межі!
І тут життя знов підкидає:
«Сама собі хоч не бреши».
Вогонь не згас, і є надія.
Багато можна ще зробити:
Повірить в себе знов...радію...
Мене не просто погубить!
Змінити можна все! Я згодна..
Мабуть, і досі сумнів є,
Але жага до перемоги
Всі перепони омине.

Штірліц

військовослужбовець ССО

Біль

Відчуй мій біль в плівках спогадів
з кілометрів кілл-зон,
розчленованих металом посадок,
в кабінетах штучно створених перепон

Зітри крові конденсат
на одязі та моїх руках
і дивись через призму життів,
що згасали, а в їх душах лиш паніка й жах

Закрий очі й вдихай,
подразнюй до болю нейрони рецепторів нюху,
перед Смертю очей не ховай,
хоч всередині й бракне запалу та духу

Натисни в голові на ударно-спусковий механізм
та з куль ненависті магазин розряджай,
для безчестя не шукаючи евфемізм,
поступ свій між пасток не спиняй

Відчуй спазми в легенях й задуху,
інтоксикацію стресом й наркотичний прихід,
метастази війни й гуманізму розруху,
що карбують у пам'яті пошрамований слід

Хочеш кинь мені в спину прокляття
чи осуд із книг, що назвали святими,
я втримаю прапор, хоч руки тремтять,
нехай ми й для своїх вже стали чужими

Не згуби себе в картотеках
похоронок й статистик страшних,
хай мій біль не приходять до тебе,
хай залишиться в жахах нічних

Метаморфоза

Мені не вперше у сон поринати в канонадах керованих бомб
й відчувати, як образ юнацький відтіснив агресивний апломб

Споглядати, як мрії вмирили під розрив балістичних ракет,
залишивши по собі лиш привид, ніби землі безлюдних планет

Потопати у втомі щоденно, пізнаючи на смак кров й свинець,
малювати на лиці шолом жаху, як похмурий ненависний жнець

Бути янголом, що порушить священний статут
і нахабно краде життя з рук преподобних святих,
в інфернальному колі волення тримай мене тут,
хай покурить Петро біля райських воріт золотих

Залишатись постійно в тіні та ставати на фото безликим,
повернувшись чужим між своїх, почувати себе звіром диким

Ув'язнити себе в своїй клітці, в чотирьох стінах, лабіринтах думок,
у свідомості сліпо блукати й за замком ламати замок

Платити Смерті кров'ю кредит, забираючи вексель в чорнилах,
за контрактом йде новий контракт – бій запеклий чи ложе в могилах

Долати кілометри по картах, поміж знаків знайти орієнтир,
ще плекати надію на завтра, прориватись вперед крізь фронтир

Ступити на незвіданий шлях, Алею снайперів, вбивчу лінію анігіляції,
я ж ніщо у байдужому погляді світу, божевільному від гри в імітацію

ПРОЗА. ПУБЛІЦИСТИКА

Данило Гаркавченко

здобувач освіти

Полтавського національного педагогічного
університету
імені В. Г. Короленка

Ефір

*Присвячується Ірині Іванько –
найкращій подрузі та гарній дівчині*

Ви не замислювалися, що нас оточує купа незбагненого. Наприклад, світ, його збагнути вкрай важко, Всесвіт – неможливо. Тим паче, якщо він не наш. Напевно, що всі ми колись мріяли опинитися серед хмаринок або нескінченних подарунків. Але то все вигадки – дитинство.

Ех, наша ж історія відбулася у всесвіті, який належить котам. Так, так, вам не здалося. Тільки уявіть: вулиця, котики подібно людям ходять тратуарами, їздять на машинах, поспішають на роботу і... роблять багато чого корисного. Наприклад, кожен котик має неймовірний смак, тому маю віддати належне, одягаються вони на сто зі ста.

Але не про це. Наша історія більш проста, ніж здається.

Про що? Кохання, звичайна річ. Ех, але якби все було так просто, можна було б поставити дефіс після слова «кохання».

Тому це річ все ж таки важка та доволі не звичайна. Особливо, коли мова йде про перше кохання.

Самі ж почуття можна виражати по різному: діями, словами, емоціями. Цікавим є те, що в цьому світі було безліч емоцій, але не слів.

Усі котики, що жили на землі, спілкувалися за допомогою музичних інструментів. Так, хтось грав на сопілці, хтось постійно носив на пузі барабан, а комусь вистачало двох маленьких щіточок, які так зручно покласти до кишені.

І завдяки такій особливості котики часто влаштовують концерти. А що? І поговорити можна, і потанцювати.

Димок як раз таки поспішав на один із таких концертів. Пересуваючись через вуличну какофонію, він мріяв не про оплески та прихильність – про тишу. Вона звучала на початку кожного з концертів. Для Димка це була мить, коли можна послухати самого себе, набратися натхнення та хоробрості. Зазвичай він про це думав, але не цього разу.

Гуділи машини, але так як у людей, все було наче більш дружньо. Попри всю гармонію, у Димка була задишка, йому хотілось би зупинитися, хоча б на хвильку та послухати.

Урешті він так і зробив. Димок присів за столик біля першого ліпшого кафе. Серце заспокоювалося, його биття не було схоже на жодну мелодію. Воно не казало нічого.

Як тільки Димок розслабився та почав куняти, по його плечу поплескали. Це був рудий, персикового кольору кіт, одягнений у костюм вікторіанської епохи. Темно-зелений костюм, з коричневим жилетом та білою сорочкою, неабияк пасував його хутру. Цей кіт задумливо подивився на Димка, дістав з кишені губну гармоніку та спитав:

– Ти ніби зарано?

Димок був саме з тих котиків, хто носив перед собою барабан на пузі. Але, на жаль, тоді він не мав його при собі.

– Ти ж не забув перевести годинник? – продовжував рудий кіт. – У наші дні це надзвичайно важливо.

Димок намагався щось показати лапками, але рудий закотив очі.

– Стій, – сказав він, витягнувши з внутрішньої кишені жакета дві барабанні палички та зі стуком поклав їх на стіл.

Димок узяв палички.

– Ой, тобі б краще барабан, друже, – присівши поряд, сказав Мурчик. – Годинники ми сьогодні переводимо.

У Димка на мосьці можна було розгледіти розчарування й полегшення водночас. Б'юся об заклад, його думка була такою: «Ох, і дарма ж я поспішав». Але все ж таки краще прийти раніше.

Думаю, так вважали і слухачі, бо навіть через три квартали, було видно, як натовп чекає на виступ Мурчика та Димка.

Друзі переглянулися, за їхнім виглядом можна було сказати, що вони подумали про одне. Котики синхронно піднялись і почали обходити кафе. Кумедно, але до них ішла якраз пухнаста кішечка-офіціантка. Димок, не помітивши її, пройшов повз. Мурчик натомість поклав їй на тацю чайові та

програв щось незрозуміле. Це було схоже на бормотання на кшталт: «Сорі». Але по факту, це був малозрозумілий звук, хтозна.

– Місто шумить! – гучно програв Мурчик. – А ми разом із ним!

Димок простягнув другові барабанні палички.

– Тримай при собі, забудько.

Димок зупинив Мурчика, торкнувся грудей. Вираз обличчя котика враз змінився на різко здивований. І тут зненацька Димок різко підняв лапку догори, махнув їй побіг.

– От же, проноза, – продудів Мурчик і зірвався вслід за другом.

Цікавий факт. У цьому світі котики не п'ють нічого, крім молока, тому не соромно, буде сказати, що концерт наші друзі гратимуть у барі.

На відміну від вулиці, це було напівтемне приміщення, тільки свічки трошки додавали світла. Хм, каганці... Це тепер пояснює історичний стиль Мурчика.

Котики хутко пройшли до гримерки. На стіні, навпроти дверей, висів плакат. Димок узяв із шухляди барабана.

– На це ти витратив наші останні гроші? – простукав Димок, пильно дивлячись на друга.

– Насправді, ні, – програв Мурчик, трошки промуркотівши додав: – Останні я віддав офіціантці.

– Хм, маю визнати плакат гарний.

Так, плакат був неймовірний, на ньому друзі виглядали як джаз виконавці. Димку лестило, що його сіро-біле хутро добре підкреслено. Тільки-от одяг був точнісінько такий, як і на них зараз. Навмисно? Хм, але хай.

Незабаром Димок одумався: «Кому віддав гроші?» – зі здивуванням простукав Димок.

На щастя, в ту мить до бару завітав натовп слухачів, тому Мурчик і не відповів. Шум від публіки наростав. Котики зрозуміли, що вже час.

Димок ішов попереду, Мурчик за ним. Раптом до їхньої гримерки увійшла кішечка. Димок уже бодай хотів її не пускати, але останньої миті впізнав.

– Соня? – здивувався Мурчик.

Соня – маленька тендітна кішечка, з надзвичайно зеленими глибокими очима та чорним хутром. Одягнена вона була у світло-коричневу суконьку, такого самого кольору мала стяжку для волосся. У руках її була невеличка картонна коробка.

– Так, перш за все хочу побажати вам успіху... – поставивши коробку, натхненно програла кицька.

Вона здавалася такою милою, особливості їй надавали власні інструменти – маленькі цокотілі, кольору неба.

Димок, не дослухавши, грубо стукнув: «Потім». Далі він вийшов на сцену, його супроводжували оплиски. На прем'єрах такого не буває. Згодом Мурчик доєднався до друга, і вони зіграли справді класний концерт. Джаз був схожий на рок-концерт.

Після того друзі зайшли до гримерки.

– Чого вона приходила? – запитав Димок.

– До тебе, – спокійно програв Мурчик.

– Я думав до тебе, – простукав Димок.

Мурчик, ніби не почувши, дав другові коробку, яку принесла Соня.

Димок з небувалим скепсисом відкрив коробку – а там барабан, прикрашений листочками та різнокольоровими скельцями. На звороті барабану лише один напис: «Кохаю».

– Народ просить на біс, – програв Мурчик. – Ми впоралися, друже!

Але як тільки Мурчик обернувся, від друга й сліду не стало.

«Ні, ні. Я не бачив, щоб вона через перші двері виходила. Вона... вона тут!» Димок відчинив двері й у темряві не побачив нікого. Важко видихнувши, він тихенько поплентав назад. Аж раптом пролунав маленький схлип. Почулося? Потім ще раз – вона. Димок, не думаючи, побіг у бік звуку. За невисокою цегляною колоною стояла вона – Соня. Її прекрасні оченята були залиті сльозами, голосочок дрижав, ніби від застуди. Димок, не знаючи, що робити, обійняв її. Здавалося, що вони стояли, обіймаючись вічність і простоять ще стільки ж. Цю чудову хвилину зіпсував звук на кшталт «ту». Пара обернулася, у дверях стояв Мурчик.

За мить вони вже всі стояли на сцені з повторним концертом, який увійде в історію як неймовірний.

Михайло Зайченко

учень 5-Б класу
Краматорського ЗЗСО № 12
імені Степана Чубенка

Казки від Михайлика. Подарунок для мами

Ранок. Перші промені сонечка кажуть нам, що це вже довгоочікувана весна. А ось і наші знайомі брати-зайченята Хрумчик та Ласунчик. Вони вибігли зі своєї нори, і розбрілися хто куди. Шубка ще не зовсім сіра, але здалеку вже одразу зайців і не помітиш. Кожен із братів був заклопотаний, тому що наближалось свято весни. А відтак, треба привітати свою маму.

Хрумчик бігав швидко, озирюючись навкруги, шукав подарунок, щось гарненьке або незвичне. Але чомусь йому нічого не подобалося. Так він найшов гілку, схожу на птаха, три з'єднаних горішки, але це все було не те, міркував заєць. І зайченя поверталось додому, але вже іншою стежкою. На мить йому здалося, що він щось побачив. Хрумчик стрибнув у гущу кущів і побачив тоненькі зелені листочки, тендітну стеблинку, голівоньку із закритими пелюстками. Це підсніжник.

– Який гарний, я подарую його мамі, – сказало зайченя.

Радесенький повернувся додому. Наступного дня Хрумчик одразу побіг до свого скарбу. Коли прибіг, то побачив чужі сліди та здивувався, вони були біля квітки дуже близько. Зайчик засмутився:

– Що буде, коли зірвуть красуню, що я подарую мамі?

Хрумчик, просидів біля квітки увесь день, чикаючи хто прийде.

Минали години, але нікого не було. Раптом почувся якийсь шурхіт. Це був братик Ласунчик, який теж прибіг до квітки. Хрумчик запитав у брата:

– Що ти тут робиш?

Ласунчик відповів:

– Це ти, що тут робиш? Я знайшов цю квітку перший.

– Ні, це я, – сказав Хрумчик.

Вони довго сперечалися, навіть почали розмахувати лапами, щоб довести, хто ж із них має рацію. Брати втомилися й розійшлися, поглядаючи один на одного.

Ласунчик сказав:

– Хрумчику, забудьмо нашу суперечку та подаруймо квітку разом.

Хрумчик поміркував і відповів:

– Ласунчику, квіти не можна зривати, вони зів'януть.

Обидва погодилися і вирішили привести сюди матусю.

Мама подивилася на цю крихітну квітку, яка розкрила свої пелюстки, і радісно сказала:

– Мої любі діти, дякую вам за такий подарунок. Я дуже радію, що ви не зірвали її, ця квітка нагадуватиме нам про цю мить і наступного року.

Кожної весни можна побачити трьох зайців у кущах, які тихенько сидять і дивляться на квіти, яких стало вже безліч. На цьому історія скінчилася, але будуть нові пригоди звірів у наступних випусках журналу.

Козацьке минуле

Одного разу, коли гуляв з хлопцями у «козаків-розбійників», почався вітер, усе небо затягнуло темними хмарами, гілля, листя летіло навкруги, я заплющив очі, щоб не потрапив пил у них.

Скільки стояв, не знаю. Коли все стихло, я розплющив очі й побачив безмежний степ, де не було моїх друзів. Удалечині помітив невелику фортецю, поряд з нею були чоловіки у незвичних одежах і мали зброю. Нерішуче підійшов, вони обступили мене зі здивованими очима.

– Хто ти і звідки, хлопче? – спитали вони мене.

– Вибачте, будь ласка, що забрів у ваші володіння. Я ненароком, мене сюди заніс вітер.

Козаки уважно вислухали продовжили запитувати:

– А звідки ти? Як тебе звати?

– Мене звати Михайло, я з України.

Воїни були здивовані, але відповіли:

– Ми теж з України, а таких дітлахів в чудернацьких одежах не бачили.

– Я з незалежної України 2025 року, яка досить довго перебуває у війні.

Лицарі зажурилися, що Україна знову перебуває під навалю ворогу, але зраділи її незалежності.

Вони захотіли показати свої звичаї. Спочатку нагодували смачним кулішем, розповіли як його готувати. Потім показали своїх коней. Продемонстрували змагання між козаками. Вони вправно орудували шаблями. Списи їм допомагали у кінному бою та захисті. Показали кельп – бойовий молот, який використовували для розбиття обладунків, ножі та кинджали для ближнього бою та побуту, які майже не відрізняються від сучасних ножів, застосовували сокири, які теж дійшли до нас, але мають інше використання.

Дуже було цікаво та пізнавально те, як жили наші захисники три сторіччя тому. Але я засумував за друзями та рідними. Нові знайомі мене підтримували, на знак дружби подарували ніж і казанок для каші. Із першими зірками полягали спати. Мій день був насиченим, тому заснув одразу.

Розплющивши очі, я зрозумів, що знаходжуся у своїй кімнаті. Поруч лежали подарунки від нових друзів, а їх самих не було.

Я зрозумів, яким нелегким було життя в козаків, але вони завжди стояли пліч-о-пліч. Ворог не здолає нас, тому що українці загартовувалися віками.

Загадковий сон

Зима. Яскраве сонце світило у вікно, наповнюючи кімнату радістю. Під ковдрою прокидався хлопець – то був я.

Прокинувшись, я відчув запах смачного сніданку, та з гарним настроєм побіг до мами:

– Привіт, мамо! Мені наснився сон про те, як я був козаком.

– Привіт, синку. Розкажи, дуже цікаво.

– Уявляєш, я опинився серед козаків! Твердо був переконаний у тому, що є учнем п'ятого класу, але до мене зверталися, як до рівного. Роздивився навколо та зрозумів, що готується похід. Це був 1675 рік, час, коли козаки готувалися до бою проти кримського хана.

Почалася метушня, наші лицарі гуртувалися навколо видатної особистості. Я придивився і зрозумів, що це Іван Сірко. Мені було відомо про нього дуже багато, тому що на уроках нам читали про його подвиги та походи і опис збігався з його образом. Вольовий, впевнений, статний, кремезний, розумний, з палким зором, з оселедцем на голові та косматими вусами. За поясом був меч з одного боку, а з іншого – кисет та люлька.

Я брав участь у підготовці до походу. Коли все було зроблено, наше чисельне військо виступило на територію Кримського ханства через Сиваш. Потім військо розділили на корпуси, у яких було своє призначення. Возз'єднатися ми повинні були за п'ять днів.

У цьому поході було багато вбито татар, а деякі послідували за ханом у гори, який втікав від козаків.

Іван Сірко запропонував козакам переодягтися та взяти прапори татар. Тим самим ввести в оману ворога. Коли на полі бою хан побачив ординські прапори, він повірив у допомогу, а виявилось все навпаки. Хан пішов на козаків, надіючись на допомогу зі сторони, а виявився замкнутим у кільце. Коли стала зрозуміла пастка від козаків, хан з мурзами знову втік. У цьому бою було багато вбито, захоплено у полон. А головна радість, це звільнення сім тисяч християн, які повернулися на рідну землю. Ця битва показала, що українці долають будь-які перепони.

Потім були веселощі, багато смачної їжі. Коли куштував кашу із салом, цей аромат мені здався знайомим, і я прокинувся, пах твоїй сніданок, мамо.

Ти уявляєш, я – козак! Цей сон мені дуже сподобався. Я опинився в реальних подіях, які записані в історію та дійшли до наших часів.

– Я рада за тебе, синку.

Так закінчилася пригода, у якій побував хлопчик, та став свідком непересічних подій. Історія завжди має сильних героїв. Наш час не виняток.

Хоробре бджолена

Прийшла довгоочікувана тітонька весна. Почався сезон народження бджоленят у вулику, який знаходився у дуплі дуба. І там на світ з'явилося

дитяtko, якого назвали Спритком. Він був хороброю бджілкою та любив пригоди. А найбільшим його захопленням було малювання. Він використовував пилок різних квітів як фарби, а малював на мольберті, який зробив йому тато. Картинки були різні: натюрморти, барвисті квіти, його друзі.

Одного разу проходив конкурс на найталановитішого митця. Спритко вже задумав гарну картину, але останній колір для його малюнку, який йому потрібний, знаходився в іншій частині лісу. Конкурс мав розпочатися за декілька днів до свята художника.

Спритко запитав у батьків, але знав, що йому відмовлять летіти на край лісу на самоті. Усупереч дозволу батьків, вночі він тихенько пробрався та полетів за жаданою фарбою.

Помчав Спритко через дрімучий ліс і втрапив у халепу, не побачивши павутину, на швидкому льоту вривався в неї та прилип. Спочатку він тихенько висів, щоб його не почув павук, але час минав, почало світати. У цей час у вулику батьки зрозуміли, що їх синок ослунався. Вони вилетіли, бо хвилювалися за дитину. Спритко розумів, що рано чи пізно павук прийде перевіряти свої сітки, тому вирішує активно ворушитися, щоб вибратися з полону. Через деякий час активних дій бджолена побачило павука, який наближався до нього. Сили втрачалися, Спритко зневірився. А в цей час підлетіли батьки, які почали рятувати та витягати сина з павутини.

Рятувальна операція з порятунку бджілки пройшла успішно. Коли родина повернулася до вулика, Спритко розповів, як сильно він хотів добути пилок шафрану для своєї картини. Він все одно брав участь у цьому конкурсі та намалював гарний портрет своєї родини, тим самим здобувши перше місце.

Життя у вулику кипіло, Спритко не пожалкував про свою мандрівку, та радів, що намалював портрет, а не квіти шафрану.

Олена Самойленко

кандидат філологічних наук, доцентка,
завідувачка кафедри теоретичних дисциплін
Донецького національного медичного
університету

Цикл спогадів «Розмова про Дім»

Есе про неспроможність

Що ти відчуваєш, коли день за днем, крок за кроком вбивають місто, яке ти любиш. Не думала, що так боляче. Відчуття, ніби кожного разу відривають частину тебе... А ти нічого не можеш вдіяти, просто сидиш та очікуєш, як твій будинок, місця, де ти любила проводити час з чоловіком і донькою перетворюються на суцільну руїну.

Поступово тихий відчай затоплює твою свідомість. НЕСПРОМОЖНІСТЬ. Щоб ти не зробила, зупинити цей процес неможливо. Чорна навала має перетворити всі будинки, дерева, кущі, квіти на чорне згарище, де не сміються діти, не квітнуть дерева, не співають птахи. І посеред усього цього люди, які, незважаючи на всю свою любов, гордість та боротьбу, не можуть зупинити агонію власного міста.

Краматорську, я хочу, щоб ти знав, що одного дня ми всі повернемося, щоб зробити тебе ще кращим, ще гарнішим, ще квітучішим. Ти завжди будеш подорожувати з нами, бо ти – частина нас, а ми всі належимо тобі... Де б ми не були.

Я щиро вірю, що колись наша неспроможність перетвориться на силу та енергію нового життя, у якому не буде місця вибухам, бомбам та сльозам. Варто тільки почекати, бо міста, як і люди мають неймовірну здатність до виживання та еволюціонування.

Юлія Сердюченко

уповноважена особа Донецького
національного медичного університету із
захисту державної мови

Треба вспіти!

27 жовтня 2025 року до Тижня української писемності та мови відбувся Всеукраїнський радіодиктант національної єдності. Авторкою тексту під назвою «Треба жити!» була письменниця Євгенія Кузнецова. Українцям зміст настільки припав до душі, що у мережі почали подавати власні зразки переспівів цього твору, зокрема передавати зміст за допомогою діалекту свого регіону. Нижче представлена алюзія на текст диктанту «Треба жити!» із говіркою міста Краматорська, що на Донеччині.

Жити треба вспіти: варити ходню, на голові ходити, вирощувать пацьку та капустянку...

Треба вспіти! Не так, а за гроші, не швиди, не псеш, не балуйся, клянись і божись. Бери бика за рога! З часом з квасом! Треба любити собакевичів, ихати исти цурпеники, дригатись, як загусениця, перекусити трохи і ждати, як Бога, тих, кого любимо. Треба шастать по магазинах, фиськать гроші та приносить гостинчик від зайчика, продавати витрішки та дрижики, а ще – крутнуть кети, бо мають тебе всю ніч свинки смоктати.

Треба любити свій Дім – свою столицю Всесвіту – Краматорськ. Треба біля калітки чекати на свою породу, і, може, у чиємусь серці поселиться любов до слів: «гикавка», «тремпель» чи «кухвайка».

Треба розчісувати пацьорки, і казати те, аби шось ляпнуть. Немає часу на все це баловство. Вічного нема нічого, життя іде під три чорти вибриком. Сухе дерево довго скрипить. Справжнім виявилось тільки те, що на віку, як на широкій ниві: гени пальцем не розмажеш, голова, як

яєчечко, келбас і дитяче «тю, тю, на кутю, а яйця – на паску, а тобі – ковбаску».

Ще треба плакати, як з гори котиться. За все те, що вспомнила бабка, як дівкою була. За те, що ми не тільки знаємо, як пишеться «пришпандьорити», «переколошматити» або «поздоровкатися», а й знаємо, що не боїться вовк собаку, та не любить, як вона гавкає.

Росіяни хочуть, щоб ми стали схожими на них. Дурень думкою багатіє. Хай би їх чорти забрали. А ми ж не тикі – всупереч усім придурастим і заради тих, хто «трошечки на тебе, трошечки на тата, а хіба ж я, мамо, в тому винувата».

Цикл спогадів «Розмова про Дім»

Запах рідного міста

Одні з найважливіших карт у долі сучасної України здавна розігрувалися на території нинішньої Донеччини. Це неймовірний край з унікальними природою, корисними копалинами, ландшафтами, серед яких постало місто машинобудівників, на початку залізнична станція, – Краматорськ.

Я завжди любила своє місто, у будь-яких його проявах. Із різних мандрів якнайшвидше завжди тягнуло додому. Тут моя аура й енергетика. Але унікальна особливість Краматорська – його запах.

Це аромат полину, степових рослин, енергії машинобудівного міста та металевого пилу заводів. Аромат дому, спокою, гармонії, затишку та простору.

Найбільший прояв цих пахоців відчутний у районі балки Кутової, яка відділяє спальний район від центра міста. Тут ми каталися на санчатах, влаштовували пікніки, грали в ігри, збирали чебрець, прогулювалися й відпочивали. Саме в цій балці щорічно до дня міста проходив всеукраїнський чемпіонат з мотокросу наприкінці вересня. Це була визначна подія для жителів Краматорська. Можна було не любити мотогонки чи не знатися в них, але бути присутнім на цьому заході – одна з основних традицій святкування дня народження рідного міста. Люди, як мурахи, обліплювали трасу по периметру. Найпалкіші прихильники

дійства стояли попереду й переважно під палючим сонцем відчували всі переваги змагань: додому поверталися брудними, з повними ротом, очима, вухами й носом землі, чорними ногами, взуттям і шкарпетками. Це був особливий неповторний дух. Стовбури диму та пилу від їзди мотоциклів, рев моторів і голосіння вболівальників ще більше підсилювали той приємний своєрідний запах під осінніми проміннями над балкою.

Під час нечастих коротких поїздок додому після двадцять другого (гостювання у рідному домі), поки це можливо, обов'язковий пункт програми – відвідування й балки Кутової, першочергово через бажання насолодитися рідним звичним запахом. Якось по приїзду відвідала кладовище, яке давно було закрите, але з початком повномасштабної війни там стали ховати військових. Територія цвинтаря вже достатньо наповнена прапорами нашої держави та різних бригад і підрозділів. А кажуть, чоловіки з Донеччини не воюють. Гірко, що доводить зворотнє маємо кількістю загиблих жителів області... Це місце останнього спочинку земляків розташовано якраз на території балки. Віддаючи шану воїнам, краєм вуха почула звук ендуриків, звернула дорогою до мототраси, щоб пересвідчитися, бо паралельні звуки тривоги та прильотів навіювали сумніви. На знайомій до болю земляній автодорозі дійсно тренувалися два мотоциклісти – підлітки із сусіднього селища. Глибоко дихаючи та спостерігаючи за їздою гонщиків, згадувала яскраві моменти, пов'язані з мотокросом і днем міста та машинобудівників. Сизі хмари розвіювалися над рідним ландшафтом, а свідомість відмовлялася розуміти, що тепер це все в минулому, а необхідний, як повітря, запах залишиться лише у спогадах.

Можна вивезти всі речі й меблі в інший населений пункт, придбати житло, нову техніку, але той особливий рідний запах, на жаль, із собою не забереш. Як його зараз, у вимушеному переселені, не вистачає, аж до задухи. Колись поема «Євшан-зілля» Миколи Вороного видавалася щемкою, однак такою далекою для розуміння, але не зараз. Кажуть, аромати здатні пов'язувати нас із минулим. Добре, що в степах, де зараз доводиться перебувати, немає запаху мого Краматорська, було б зовсім нестерпно безперебійно згадувати все з попереднього прекрасного життя у своєму пахучому місті.

Лікарі в житті Тараса Шевченка

Тарас Шевченко

(автопортрет)

зображення взято з інтернету

На жаль, генії, пророки чи національні герої також мають проблеми зі здоров'ям, як і всі інші люди.

Символ України Тарас Шевченко не відзначався міцним здоров'ям. Відомо, що Кобзар протягом життя хворів на натуральну віспу, черевний та висипний тифи, скарлатину, стрептококову інфекцію, запалення легенів, ревматизм, цингу, хворобу очей, фурункули, малярію. Останні дні Тараса Григоровича були болісними й нестерпними. У свідоцтві про смерть письменника зазначалося, що Тарас Шевченко був одержимий органічним розладом печінки та серця (*vitium*

organicum hepatis et cordis), а перед смертю у нього розвинулася водяна хвороба (*hydrops*), від якої він помер. Це засвідчив лікар Едуард Барі – ординатор лікарні святої Марії Магдалини у Петербурзі.

За наявної інформації про здоров'я Тараса Шевченка, на сьогодні сучасні дослідники підсумовують його діагноз приблизно так: ревматизм, активна фаза, безперервно рецидивуючий перебіг; хронічна ревматична хвороба серця, ревмокардит; комбінована вада серця з переважанням стенозу устя аорти і недостатністю двостулкового (мітрального) клапана; поліартрит; анасарка; набряк легенів; асистолія.

Кобзар протягом усього свого життя підтримував дружні стосунки із багатьма лікарями й не лише через проблеми зі здоров'ям. Маючи певний шарм, харизму та фарт, Тарас Шевченко перебував у суспільстві між доволі небідними людьми, відомими та впливовими, серед яких були і представники медичної галузі. Більшість із них становили українці, які, зокрема, вивели на новий високий рівень медицину, стали фундаторами професійної медичної освіти, засновниками анатомічних шкіл тощо в царській росії. Не дивно, що московія привласнила цих лікарів собі.

І зазначені постаті варті особливої уваги.

1837 – знаковий рік у долі Тараса Шевченка. Нові друзі в Петербурзі, переважно українці, Іван Сошенко, Євген Гребінка, Василь Григорович, Олексій Венеціанов за сприяння Василя Жуковського та Карла Брюллова допомогли майбутньому пророку України позбутися кріпацьких кайданів. Офіційно відпускну Шевченко отримав 22 квітня 1837 року.

Та перед цим, на початку весни, працюючи ще як кріпак у живописця Василя Ширяєва, Тарас тяжко захворів. За контрактом передбачалося, що в разі хвороби майстер зобов'язаний лікувати учня за свій рахунок, але вчитель не дав грошей на лікування Тараса Шевченка.

Тоді друзі Кобзаря звернулися до Комітету Товариства заохочення художників, який виділив кошти молодому художнику. За ці гроші Іван Сошенко влаштував Тараса до Петербурзької міської лікарні святої Марії Магдалини. Лікарня була призначена для лікування бідних, але на той час це була провідна лікувальна установа з найновішим обладнанням і найсучаснішими методами лікування.

Олександр Бланк

зображення взято з інтернету

У Т. Г. Шевченка діагностували черевний тиф, який стався у поета через пристосування організму до північного клімату, виснажливої праці, поганих умов проживання. Хвороба супроводжувалася двотижневою гарячкою та втратою свідомості протягом восьми днів. Врятував нашого генія лікар із Волинської губернії у Старокостянтиніві (нині – Хмельниччина) **Олександр Дмитрович Бланк** (приблизно 1800-ті роки–1870) – штабс-лікар лікарні святої Марії Магдалини в Петербурзі, лікар-фізіотерапевт. За освітою був лікарем-акушером. Завдяки дбайливому догляду ескулапа та інтенсивному лікуванню Тарас одужав. Шевченко на

все життя зберіг теплі спогади про лікаря.

До слова, у життя досить дивне почуття гумору, 1837 рік міг стати

останнім у житті українського символу Тараса Шевченка, та його в той момент рятує людина, яка мала за онука могильника української державності початку ХХ століття.

Андрій Козачковський
зображення взято з інтернету

Удруге, коли Кобзар мав попрощатися із життям, був кінець 1845 року. Поет захворів на запалення легенів. Тоді він перебував у Переяславі Полтавської губернії (нинішня Київщина) у свого друга, громадського діяча **Андрія Осиповича Козачковського** (1812–1889). На щастя, останній був лікарем, міським земським лікарем, викладачем медицини в Переяславській семінарії, ординатором Переяславського військового госпіталю, тому й урятував Тараса від важкої і на сьогодні недуги.

Самопочуття Шевченка було жахливим, він був певний, що це його останні години. І 25 грудня 1845 р. (за старим стилем) в будинку Козачковського в Переяславі Тарас Григорович написав найвідоміший свій вірш «Думка (Як умру, то поховайте...)».

Шевченко з Козачковським познайомилися ще в Петербурзі восени 1841 року. Та лікар був знайомий з його поезією дещо раніше завдяки альманаху «Ластівка», у якому друкувалися вірші Тараса. Андрій Осипович був вражений постаттю Шевченка, та мріяв приймати у себе в гостях таку талановиту людину. На початку осені 1845 року й стається така нагода. Будинок Козачковського був справжнім інтелектуальним центром.

Звичайно, Андрій Осипович заходився знайомити Тараса Григоровича із громадою Переяслава та влаштовував гуляння на честь свого друга. Під час одного з таких застіль сусід Андрія Осиповича, також лікар за фахом, **Мартин Григорович Штерн**, перебуваючи під враженням від Шевченка та не стримуючи захоплення, вигукнув: «Оце батько! Йй – богу, хлопці, батько! Будь здоров, батьку!» Імовірно з того часу за Тарасом Григоровичем і закріпилося ймення «батько». У роки заслання Шевченка

Козачковський підтримував зв'язок із ним.

Андрій Козачковський брав активну участь заходах Переяслава, був радником у питаннях гігієни, соціального устрою та освіти міста.

Будинок Андрія Козачковського у Переяславі
зображення взято з інтернету

Кімната в будинку Андрія Козачковського в Переяславі,
де Тарас Шевченко написав славнозвісний «Заповіт» 1845 року
зображення взято з інтернету

Навчаючись в Петербурзькій академії мистецтв, Тарас Шевченко 10 січня 1841 року був зарахований до списку учнів, яким дозволялося слухати анатомічний курс професора анатомії Петербурзької медико-хірургічної академії **Іллі Васильовича Буяльського** (1789–1866). Ці заняття були необхідні студентам Художньої академії, аби чітко змальовувати тілесну структуру людей. Із величезним зацікавленням майбутній поет слухав лекції Іллі Васильовича з пластичної хірургії. До речі, Шевченко був добрим слухачем, бо в

Ілля Буяльський
зображення взято з інтернету

подальшому добре заробляв на своїй майстерності малювання портретів і людських тіл. Тарас змалював постать І. В. Буяльського та свої враження з лекції анатомії на рисунках «На лекції анатомії» (1841) та «Анатомічний малюнок» (1842), а також згадував про професора в повісті «Художник».

Ілля Васильович Буяльський був родом із Чернігівщини, село Вороб'ївка. Це унікальна людина в медицині того часу. Анатом, хірург, професор анатомії Петербурзької медико-хірургічної академії, від 1842 року – академік. Один із засновників ангіохірургії, родоначальник топографічної анатомії. Основоположник наукової урології. Автор всесвітньо відомих атласів з анатомії та хірургії. Тривалий час був єдиним у Російській імперії спеціалістом з бальзамування. В історію світової анатомії увійшов як автор методики виготовлення унікальних анатомічних препаратів. Автор першого в Україні та Російській імперії посібника із судової медицини, Анатоміко-хірургічних таблиць, майстерне виконання яких стало сенсацією в медичному світі Європи та Америки. Член Філософського товариства у Філадельфії, Віденського медичного товариства.

Тобто Ілля Буяльський був постаттю світового масштабу в історії медицини, методики якого випередили свій час на десятиліття. Володів віртуозною технікою оперування: розробив унікальні на той час методи

операцій на великих артеріях (зокрема, на сонній артерії), винайшов низку медичних інструментів, якими лікарі користувалися понад століття (наприклад, лопатка Буяльського для відтіснення тканин).

Його Анатомо-хірургічні таблиці стали першою у світі працею, яка містила детальні малюнки органів у натуральну величину з проєкціями для операцій. Таблиці принесли йому світову славу та були перекладені багатьма мовами.

195. НА ЛЕКЦІЇ З АНАТОМІЇ.
Начерки. Олівець. II—VII 1841.

Рисунок Тараса Шевченка «На лекції з анатомії»

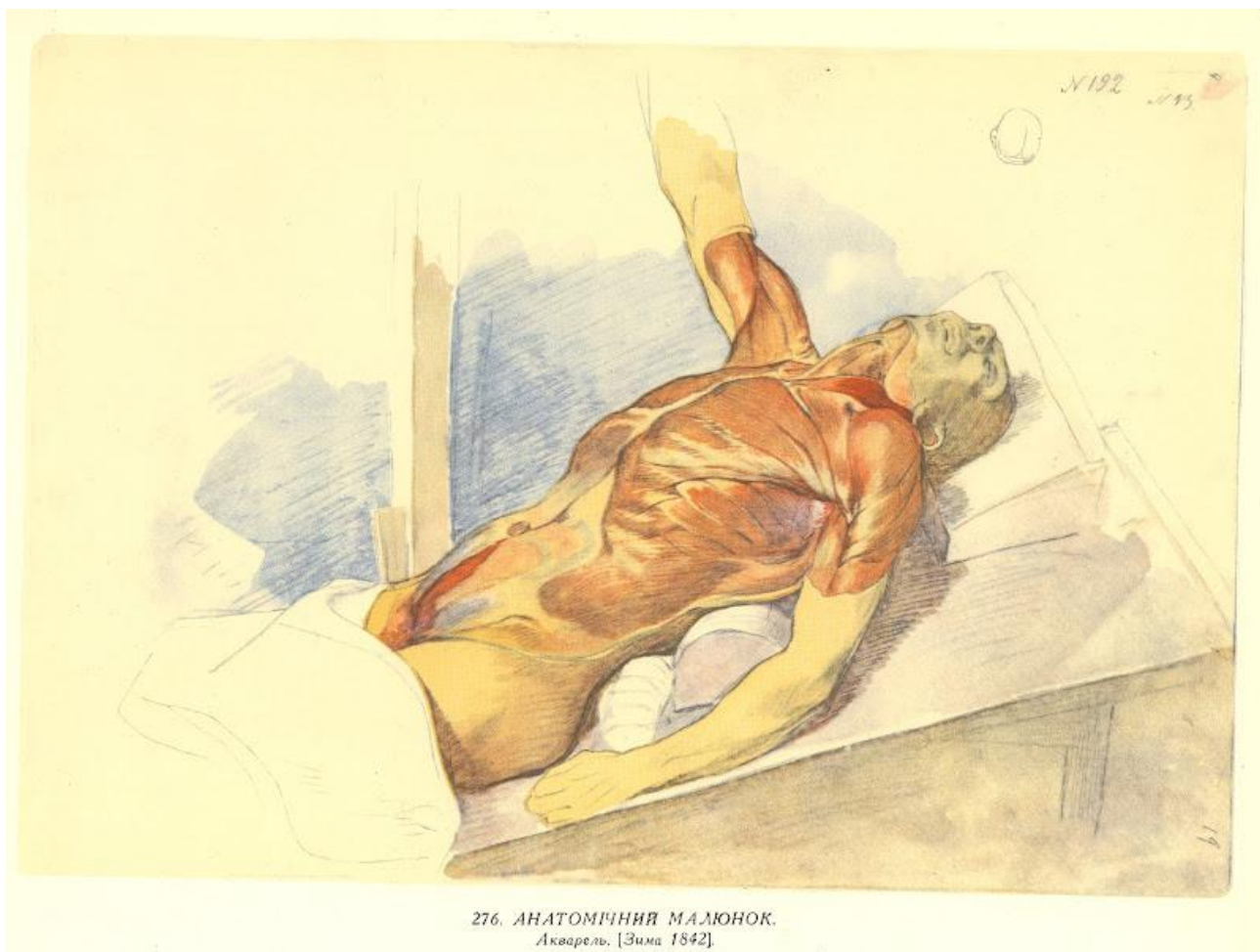
Інформація та зображення із сайту

<http://litopys.org.ua/shevchenko/shev7195.htm> :

Справа вгорі позначено: 25. Справа внизу: 46.

Зліва біля столу І. В. Буяльський (1789 – 1866), академік, професор анатомії, викладає остеологію, справа півколом розрізнена група студентів. Про відвідування цих лекцій Шевченко згадує в повісті «Художник».

Дата рисунка визначається архівними матеріалами, які свідчать про те, що Шевченко почав слухати лекції проф. Буяльського з січня 1841 р.

**Рисунок Тараса Шевченка
«Анатомічний малюнок»**

Інформація та зображення із сайту

<http://litopys.org.ua/shevchenko/shev7276.htm> :

На малюнку зображення препарованого тіла людини з оголеними м'язами і кровоносними судинами.

Т. Г. Шевченко відвідував лекції з анатомії, які читав проф. І. В. Буяльський, з січня 1841 р. по 1842 р. Рапорти Буяльського в раду Академії художеств від 26.VI 1841 р. та від 17.VI 1842 р. свідчать, що вивчення м'язів та кровоносних судин на препарованих трупах за час навчання з січня 1841 р. по червень 1842 р. проходило лише взимку 1842 р.

В літературі зустрічається під назвами: «Вправа з анатомії», «Тіло чоловіче в анатомічному театрі» та «Анатомія людини».

Знайомство Шевченка з **Володимиром Степановичем Александровим** (1825–1894) відбулося між 1845 та 1846 роками, коли останній навчався в Харківському університеті. Лікар ставився до Шевченка з глибокою повагою, присвятив йому свій поетичний твір «Посланіє».

Володимир Александров був родом із Харківщини, село Бугаївка. Його внесок у медичну та культурну галузі України важко переоцінити. Полковник медичної служби, старший ординатор Чугуївського шпиталю, харківський міський лікар, доктор медицини, поет, перекладач з німецької мови та латини, збирач фольклору, музикант. Автор оперет «За Немань іду», «Не ходи, Грицю,

на вечорниці», поетичних творів на біблійні мотиви. Написав лібрето до опери «Богдан Хмельницький», уклав історичну збірку «Гетьманщина». Літературно обробив казки «Коза-Дерева» та «Казка про Гарбуз». Випускав альманах «Складка».

Через Михайла Максимовича Тарас Шевченко був знайомим із **Євстахієм Петровичем Рудиковським** (1784–1851) (літературний псевдонім – Остап Київський) з Київщини – хірургом Київського військового шпиталю, одним із перших лікарів, які працювали в цивільних лікарнях Києва, фольклористом, письменником. Хоч Рудиковський був набагато старшим за Кобзаря, та їхня дружба, яка почалася в 1840-х роках, була щирою. Лікар дуже поважав Шевченка.

Володимир Александров
зображення взято з інтернету

Євстахій Рудиковський
зображення взято з інтернету

Степан Ніс

зображення взято з інтернету

Теплу дружбу мав Тарас Григорович зі **Степаном Даниловичем Носом** (1829–1901) із Чернігівщини (село Понори) – лікарем, хірургом-новатором, послідовником і особистим приятелем Миколи Пирогова, повітовим лікарем у Харкові, очільником Чернігівської лікарської управи, збирачем українського фольклору, письменником, громадським діячем, поширювачем книжок.

Нині постать Степана Носа є неоціненою. В університеті святого Володимира він згуртував довкола себе студентів-українців, які жили в одному будинку поблизу Хрещатика. Їх жартома називали «Носівською партією» або

«куреном». Вільний від занять час когорта ентузіастів використовувала для вивчення української історії, запису пісень. Після завершення навчання квартира Носа продовжувала бути місцем зустрічі багатьох свідомих українців, які називали її «куреном». «Курінь» Степана Даниловича слугував не тільки для відновлення народних звичаїв, а й поширення народної культури серед жителів Чернігова.

У власному дослідженні «Етнографічні матеріали» (1854–1855 рр.) Степан Ніс описав народні звичаї, повір'я, побут, матеріальну культуру, антропологічний тип українців. У праці «Поварство Українське» (1854 р.) він систематизував багатий етнографічний матеріал про повсякденне життя українців, традиційне харчування населення Полтавщини та півдня Чернігівщини, подав перелік назв різноманітних страв (пісних і скоромних; різновидів борщу, печень, соленого, холодного, сушеного, солодкого) і напоїв (хмільні, меди, нехмільні), а також описав способи їх приготування.

Також мав дослідження з народної медицини: «Про хвороби і як їм допомогти» (1874), «Ліки своенародні, з домашнього обиходу і в картинах життя» (1875), «У всякого народа – своя природа» (1888). Збереглися його рукописні «Етнографічні матеріали (про медицину)» (1869–1873), у яких

дає поради лікарям, як не відштовхнути пацієнтів від себе та викликати у них довіру.

Запровадив у медичну практику низку народних засобів, зокрема 1860 року вперше в медичній літературі повідомив про властивості горицвіту (*Adonis vernalis*), терапевтичну дію якого через дванадцять років підтвердили в клініці С. Боткіна.

Під час заслання Тарас Шевченко познайомився з трьома лікарями, вихідцями з України, які всіляко допомагали поетові.

Лікар із Чернігівщини **Михайло Семенович Александрійський** служив на посаді опікуна прилінійних киргизів в Орській фортеці саме в той час, коли там перебував Шевченко. Був людиною багатою, мав впливові знайомства. Він прихильно ставився до Тараса Григоровича, дозволяв йому користуватися власною книгозбірнею та часописами, які передплачував. Саме через Михайла Семеновича поет листувався з друзями.

Знаковим стало й знайомство з **Ігнатієм Францовичем Муравським** із Київщини – молодшим лікарем 45-го флотського екіпажу в Астрахані. 1857 року в будинку Муравського при Варварацієвому каналі оселився Тарас Шевченко, коли повертався із заслання, а саме: з Новопетровського укріплення. Саме Ігнатій Францович повідомив про приїзд Тараса Шевченка інших представників астраханської інтелігенції.

Теплі дружні стосунки мав Шевченко зі **Степаном Андрійовичем Незабитовським** із Київщини – молодшим лікарем 45-го флотського екіпажу в Астрахані.

Познайомилися вони 1857 року. Степан Андрійович цікавився літературою, а тому знав поезію Шевченка. Зберігся його зошит з переписаними поемами «Чернець» та «А. О. Козачковському». Від'їжджаючи з Астрахані, Шевченко залишив йому на спогад автограф вірша «Полякам (Ще як були ми козаками)» з дарчим підписом.

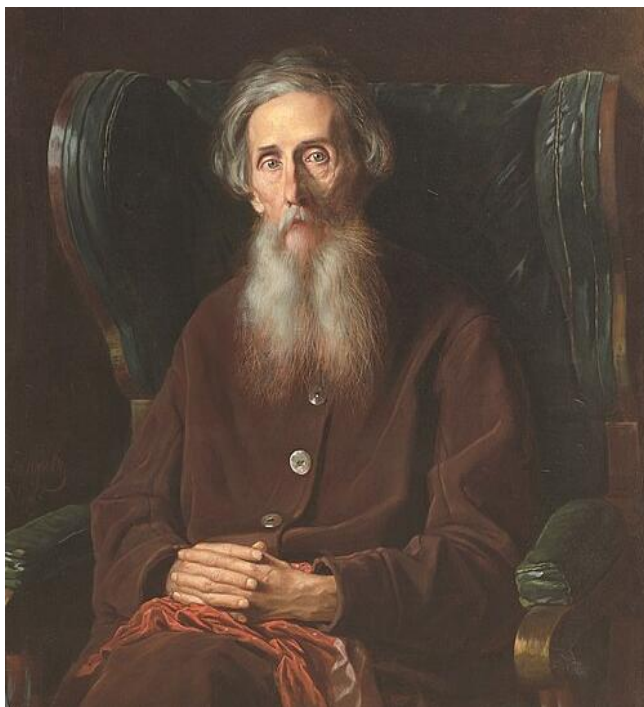
Хоч **Василь Матвійович Лазаревський** із Сумщини не був лікарем, але як секретар Комітету для боротьби з холерою мав пряме відношення до медицини. Його постать не

Василь Лазаревський
зображення з інтернету

можна оминати. Громадський діяч, чиновник, письменник, перекладач. Походив із давнього козацького роду.

Василь Лазаревський разом із братами матеріально допомагав Шевченку, сприяв публікації його творів. Василь Матвійович зберіг кілька малюнків і рукописів Тараса. А також був автором спогадів про Кобзаря.

Володимир Даль
зображення взято з інтернету

Знаковою постаттю в житті Тараса Григоровича був **Володимир Іванович Даль** (1801–1872) (псевдонім Козак Луганський) із Луганщини, який був письменником, лексикографом, етнографом, а ще неперевершеним хірургом та окулістом.

Володимир Іванович був надзвичайно талановитою людиною, зокрема однаково добре володів обома руками. Його вважали одним із найкращих окулістів свого часу. Він проводив складні операції з видалення катаракти, у чому допомагала йому така природня особливість. І навіть захистив

дисертацію «Про успішні методи трепанації черепа і про приховану виразку нирок». Працював у лікарнях міст Умані та Кам'янця-Подільського в Україні.

Шевченко з Далем познайомилися в Санкт-Петербурзі на літературних п'ятницях, які влаштовував у своїй квартирі український письменник Євген Гребінка.

Значну допомогу Володимир Іванович надав Шевченкові, коли той перебував у засланні. Так як Даль був чиновником особливих доручень у графа Василя Перовського та користувався його довірою, то домігся, щоб Кобзаря перевели на приватну квартиру.

1857 року Василь Лазаревський був у службових справах в Оренбурзькій губернії. Шевченко у листах писав йому, що звільнити від солдатчини його може лише Перовський, у якого краще за всіх міг би клопотати Даль. Володимир Іванович і Лазаревський обговорили, як

найкраще звернутися до графа Перовського, щоб визволити Шевченка. Свою участь у звільненні поета Даль обставив настільки делікатно, що поет навіть і не здогадувався про його роль, а своїми визволителями вважав віце-президента Художньої академії графа Федора Толстого та його дружину.

Тарас Шевченко подарував Володимирі Івановичу автограф свого вірша «Рано-вранці новобранці».

Усесвітньо відомий лікар **Микола Іванович Пирогов** хоч і не був українцем, але свідомо вирішив оселитися саме в Україні на Вінниччині, де прожив останні двадцять років свого життя. Лікар і педагог, професор хірургії, топографоанатом, викладач університету. Про його досягнення в медицині можна писати багато. Та крім цього, Пирогов був ініціатором скасування тілесних покарань у школах, «попечителем» Київської навчальної округи, організатором створення безоплатних недільних шкіл для неписьменних дорослих.

Микола Пирогов

Тарас Шевченко підтримав зображення взято з інтернету ініціативу Пирогова і вислав із

Петербурга для цих шкіл п'ятдесят примірників «Кобзаря». Окрім того, поет написав і за власний кошт видав «Буквар» – підручник української мови для недільних шкіл. Шевченко і Пирогов спільно задумали великий проєкт – серію підручників для дорослих: арифметику, географію та історію України. На жаль, Тарас Шевченко уже не встиг здійснити цей намір, бо невдовзі помер.

Кожна із зазначених постатей є унікальною в історії, культурі та медицині України й заслуговує на визнання серед співвітчизників. Невипадково всі вони зустрілися на життєвому шляху Тараса Шевченка.

Дана інформація була підготовлена для здобувачів медичної освіти Донецького національного медичного університету в межах Шевченківського тижня.

Друзі-лікарі

Дар'я Хапченкова

доктор філософії, доцентка,
завідувачка кафедри педіатрії, неонатології
та дитячих інфекцій
Донецького національного медичного
університету

Роздуми про вік

40 – це не про мудрість. Навіщо себе обманювати? Це про старість, про початок кінця.

40 – це про організм у стадії субкомпенсації.

40 – це про мрії, які не здійсняться. Будуть інші, звісно, але обмежені за віком.

40 – це про важкі зусилля для підтримки сталості та балансу у всьому.

40 – це про життя без чернетки, вже все на чистовик.

40 – це не про зморшки на обличчі, це про душевні рани, які швидко треба загоювати.

40 – це про життєвий досвід, який швидко треба застосовувати.

40 – це про сприйняття зміненої себе, любов до нової себе, життя тільки для себе.

Літературний часопис

«Анатомія душі»

Випуск 4

Редактори:

Єрмолаєва Майя В'ячеславівна – в. о. ректора Донецького національного медичного університету, доктор медичних наук, професорка, завідувачка кафедри внутрішньої медицини № 1 ДНМУ.

Сердюченко Юлія Сергіївна – уповноважена особа Донецького національного медичного університету із захисту державної мови.

Упорядник:

Сердюченко Юлія Сергіївна – уповноважена особа Донецького національного медичного університету із захисту державної мови.

Рецензенти:

Білута Наталія Олегівна – заступник директора КЗ ЛОР «Львівська обласна бібліотека для юнацтва імені Романа Іваничука».

Дудіна Оксана Валеріївна – доктор педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри теоретичних дисциплін Донецького національного медичного університету.

Літературний часопис «Анатомія душі» затверджено на засіданні Вченої ради Донецького національного медичного університету від 28 травня 2026 року, протокол № 8.

Донецький національний медичний університет
Лиман / Кропивницький – 2026

